

Oponentský posudek
bakalářské práce A. Kalousové
Stresory působící na všeobecné sestry na JIP

Autorka předložila práci o rozsahu 105 stran + 22 stran příloh. Text je členěn do 6 oddílů (úvod, charakteristika problému, zkoumaný soubor a použité metody, výsledky, diskuse, závěr). Seznam literatury obsahuje 21 publikací a 3 elektronické zdroje.

Volba tématu. Autorka si zvolila velmi frekventované a přitom velmi důležité téma: zkoumala míru stresu, který ovlivňuje práci sester na náročných pracovištích – na Jednotkách intenzivní péče. Každodenní zkušenosti zdravotníků ukazují, že jde o závažný psychosomatický problém s dlouhodobými dopady.

Definování cílů práce je neúplné. Autorka formuluje cíle pro empirickou část, ale nedefinuje je pro část teoretickou. Pro empirickou část si stanovila 4 cíle. Zhodnotit 1. nejčastější stresory, které na sestry pracující na JIP působí, 2. míru působení stresorů, 3. metody, které sestry v boji se stresem používají, 4. účinnost používaných metod (s.7).

Teoretická část má 18 stran a autorka si v ní všímá historické proměny názorů na stres, vymezuje základní pojmy typu stres, reakce na stresovou situaci, stresor; uvádí příznaky stresu, zmiňuje nemoci z adaptace. Poté přechází ke stresu na pracovišti, shrnuje fyzické a psychické zatížení sestry na JIP a detailně se věnuje postupům, jež umožňují zvládat stres.

Oceňuji, že autorka nastudovala množství literárních pramenů, které jsou pro zvolenou problematiku důležité. Problémem – plynoucím z nezkušenosti – je způsob jejich zpracování. Obecně-přehledová část bakalářské práce činí místy dojem jisté „koláže“. Výklad se skládá ze série po sobě jdoucích výpisků a parafrází těch pasáží, které autorka vybrala a sestavila z publikovaných zdrojů. Chybí zde konfrontování uváděných názorů, komentování citovaných pasáží, zaujetí vlastního stanoviska, shrnutí názorů apod.

Problémem také je, že autorka jasně nerozlišila tři koncepce stresu: 1. stres jako reakce organismu (fyziologické pojetí H. Selyeho, kterému věnuje nejvíc pozornosti), 2. stres jako vnější podnět, stimul dopadající na člověka (starší psychologické pojetí Holmesa, Raheho), 3. stres jako transakce (novější psychologické pojetí Lazaruse a Folkmanové, které v práci chybí, přestože právě tyto autoři propracovali teorii o zvládnání zátěže).

Empirická část má rozsah 69 stran. Autorka nejprve přibližuje metodiku svého šetření, poté prezentuje výsledky a nakonec výsledky diskutuje. Velmi oceňuji, že pro svůj výzkum použila smíšený přístup, tj. kombinaci kvantitativního a kvalitativního přístupu.

V části věnované metodickému postupu jsou však jisté nedostatky:

- jsou zde uvedeny výsledky jen za celý soubor a ještě pro každou otázku separátně; jde tedy jen o třídění prvního stupně; výjimkou je srovnání odpovědí řadových sester a vedoucích sester směny, ale ani tady není komentováno, zda lze rozdíly pokládat za významné či nikoli
- autorka si nepoložila otázku, nakolik se odpovědi sester liší v závislosti na specifických charakteristikách klinik a pacientů tam ležících; pokud by se odpovědi mezi klinikami výrazněji lišily, nebylo by korektní je sloučit do jediného souboru a pro něj výsledky interpretovat souhrnně; to však nevíme, protože srovnání klinik nebylo uskutečněno

- autorka si nepoložila otázku, nakolik se odpovědi sester liší v závislosti na jejich věku, na délce působení na JIP; jak odpovídají na všechny zbývající otázky dotazníku ty sestry, které pociťují velkou fyzickou zátěž, únavu (12 sester) oproti sestřím, které nepociťují žádnou či jen malou únavu (32 sester)
- v kvantitativní části postrádám přesnější popis toho, jak byl vybrán zkoumaný vzorek (byly osloveny všechny sestry na JIP?) a dále úvahu o tom, nakolik lze získané výsledky vůbec zobecnit
- některé položky dotazníku nejsou šťastně formulovány, např. položka č. 2 „personální konflikty“: není jednoznačně řečeno, s kým má sestra ony osobní konflikty (s řadovými sestrami, s vedoucí sestrou směny, s vrchní sestrou, s lékaři, s rodinnými příslušníky pacientů?)

Část nazvaná Diskuse není vlastně diskusí, ale jen shrnutím zjištěných výsledků. V oddíle Diskuse postrádám úvahy o tom, co zjištěné výsledky vlastně vypovídají o pocitech a prožitcích sester, čím mohly být výsledky ovlivněny nebo zkresleny. Autorka porovnávala své výsledky s nálezy získané v bakalářských pracích Brandejské, Šnajdrové, Šilpochové a s doporučením tří autorů Cimického, Renaudové a Cassidy. V domácí časopisecké literatuře nebyl ani jeden výzkum zkoumající empiricky zátěž sester na JIP?

Literatura a práce s literaturou. Jde o práce psychologické, ošetrovatelské a medicínské. Převládají knižní tituly s popularizačním zaměřením. Způsob citování odpovídá normě. Autorka v teoretické i empirické části textu průběžně pracuje s literaturou. Způsob odkazování na literaturu v textu odpovídá normě.

Terminologie. Péče o terminologickou čistotu je jednou ze silných stránek bakalářské práce. Autorka definuje všechny důležité pojmy, u řady z nich připomíná jejich genezi a proměny v čase. Pokud jde o jazyk, text je psán dobrou češtinou.

Kvalita příloh. Uvnitř textu jsou na s. 29-81 umístěny tabulky a sloupcové grafy, vše ve výborné grafické kvalitě. Na konci bakalářské práce jsou zařazeny čtyři přílohy: dvě verze dotazníku a 28 kreseb.

Shrnutí dílčích připomínek:

- Chybí formulace cílů pro teoretickou část práce.
- V teoretické části práce se objevuje jednodušší práce s literárními prameny, která má podobu koláže relevantních citátů. Postrádám shrnutí různých názorů, příp. zaujetí vlastního stanoviska. Nejsou jasně rozlišeny tři teoretické přístupy ke stresu.
- V empirické části jsou dílčí nedostatky, zejména chybí podrobnější analýza získaných dat podle dalších hledisek.

Otázky pro obhajobu práce:

- a) Existují nějaké rozdíly v odpovědích sester, které pracují na JIP na různých klinikách (tj. jsou rozdíly mezi klinikami)?
- b) Jak byste komentovala skutečnost, že podle odpovědí na otázku č. 12 vnímá 45 % řadových sester administrativní práce kolem pacienta za střední až velký stres; u vedoucích sester směny se to týká až 59 % sester. Je té administrativy mnoho svým rozsahem nebo mírou podrobnosti či požadovanými postupy? Dalo by se s tím něco dělat?

Závěr

Předložená práce je – jako celek - pečlivě zpracována. Je vidět, že autorka svým tématem žije. Nemá však tolik zkušeností s výzkumnou prací.

Navrhovaná známka: **velmi dobře**.

V Hradci Králové 15. 10. 2009

Prof. dr. Jiří Mareš, CSc.